

Տարեկան գինն է 130 ռ. 2
Վեցամսեայ 70 ,,
Եռամսեայ 40 ,,
Մէկ ծանուցումը տալին 60 փարա է :
Ստորագրութիւնները կանխիկ են :
Ստորագրութիւնները ամեն ամսոյն 1 թն
եւ 16 թն կը սկսին :

Դուրս երկուսից լրացնելու համար
ճախը ամեն մէկ թիւին համար 20
փարա է :
Լրացրէ՛ք վերաբերեալ նամակ կամ որ
եւ իրէ գրութիւն . խմբագրին պիտի
ուղարկուի . եւ ամեն ծանուցում ճախ
քը խրկուին փող է :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 7 ՄԱՐՏ

Փարիզին փետր. 22 թուով լուր
կուտան, թէ Պարսկաստանի ու Մեզլի-
ոյ մէջ խաղաղութեան դաշնագրութիւն
նր փետր. 21 ին ստորագրուիլ է :

Գաղղիական Ռուս լրագրին հետեւ
եալ լուրերը կուտայ :

«Սը հաստատուն թէ Պարսկաստա-
նի ու Մեզլիոյ մէջ հաստատուիլը գաշ-
նագրութեան օրինակը՝ Օսման զեղապե-
տին ձեռք փարիզին խորհրդի՝
արտաքին գործոց պաշտօնատուրը յանձ-
նըվիլ է . եւ նոյն դաշնագրութիւնը Պարս-
կաստանի ու Մեզլիոյ լիազոր գեղապետնե-
րէն ստորագրուիլին ետքը՝ Պարսկաստան
պիտի խրկուի որ Հասն ալ փաւերացը-
նէ : Եւս փաւերացման գործին կատար-
մանը երեք ամիս ժամանակ պէտք ըլլա-
լով, մարտի 1 էն երեք ամիս զինադա-
դարում ըլլալու որոշում կ'ընէ . եւ այս
որոշման համաթիւն առեւեր Մեզլիոյ
կառավարութիւնը :»

Պարսկաստանէն մայրաքաղաքին
ժողովուրդին լրագրին գրված նամակները
զէշ լուրեր կուտան Պարսկաստանի ներ-
քին վիճակին փոյթը :

Եւրոպայական ժողովուրդները բո-
լոր ոտք երած են . եւ թէպէտ Պարսկի
անդալալ կառավարիչ Միրզա Կատալ
խանը ժողովուրդեան կառաղութեանն ա-
ղատելու համար ձգեց փախաւ, սակայն
ժողովուրդը զիս հանդարտած չէ : Սը-
ղին լուրերը եկած ժամանակը՝ 30 հազար
հոգի կայ երկր ոտք երած :

Պարսկական Քիւրտիստանի վիճա-
կըն ալ զրիթէ նոյն եղեր . հոն ալ ա-
ղատամբութիւնը օրէ օր մեծանալու վը-
րայ է : Ժողովուրդը վերջին աստիճան զրթ-
դոհէ եղեր . այժման Հասնի հօրեղայր
Իմամ Գուրի խանին որ Քերմանշահի
կառավարիչն է : Ես ալ ժողովուրդեան ձեռ-
քէն աղատելու համար ձգեր փախել է,
բայց բռնուիլի է, եւ ժողովուրդը մեծ գու-
մարներ փրկանք կուղէ եղեր զանիկա չըս-
պաններու համար :

Միջանկախական սահմանադրութիւն
Հերալ խրկված գործերուն ալ մեծ
մասը ստահութիւնն ընելով՝ ձգեր
գացեր են՝ կէսը գէպ ՚ի Սպահան, կէսն
ալ Իրաք Լիւթի կողմը, մէկ մասն ալ
տեքութեան հարաւային տրեւելեան գա-
ւառները : Միջանկախական կամ Գարսիս-
տան խրկված 25 հազար անկանոն ձիա-
ւորներուն 18 հազարն աւելին իրենց
հրամանատարներն ու զօրակներն ձգեր
գացեր են աւաղակութիւն ընելու հա-

մար : Սը իրապէս աղատամբութեան հո-
ղին այն աստիճան տիրեր է, որ մինչեւ
անգամ կանոնաւոր զօրաց մէջ ալ մանր
է, եւ քաղաքները պահպանող քիչ մը
զօրքերն ալ չեն համարձակիր եղեր ա-
ղատամբներուն հետ կուտելու :

Տաճիկաստանի սահմանալից Պարս-
կական գաւառներուն մէջ տիրող այս անիշ-
խանութիւնը Օսմանեան կառավարիչները
տեսնելով, հարկսեպեղին իրենց գաւառ-
ներուն սահմանադրութիւնը զօրք խրկել,
որպէս զի անկարգութիւնը մինչեւ իրենց
գաւառները չտարածի, եւ կայսերական
տէքութեան խաղաղ ժողովուրդները ա-
ղատամբներուն աւարաւորութեանն ա-
զատ մնան :

Չինաստանէն Մեզլիս ու Գաղղիս
եկած լուրերը կը ծանուցանեն, թէ Երե-
ւանի Պայտրութեան (Չինաստանի)
կայսրը հրովարտալ մը հաներ է, որով
իւր տէքութեան բոլոր ժողովուրդներուն
կարգելու անդիտուցուց հետ առեւտուր
ընելու : Եւս հրամանին չհնազանդողները
մահուան պիտի դատաւարաւորվին :

Եսկեց կերեւի, որ Չինաստանի կա-
ռավարութիւնը հաստատ որոշում ըրած
է անդիտուցուց պահանջները չը-
ղիջանելու եւ անոնց հետ պատերազմե-
լու :

Մեզլիս ալ միւս կողմանէ որոշած է
աղտութեան պատերազմը յառաջ տա-
նիլ մինչեւ որ չինաց կառավարութիւնը
խնայահեղքն ազգաց իրաւունքը յար-
գելու եւ Չինաստանի ընդարձակ երկիրը
Եւրոպական քաղաքակրթութեան բա-
նալու :

Լոնտոնի մէջ լուր կը պարտի, թէ
Լորտ Լիւթի պատերազմական նաւերով
եւ ջաճաքային զօրքով Չինաստանի Փե-
քինի մայրաքաղաքը պիտի երթայ, եւ ին-
ազօր իշխանութիւն պիտի ունենայ խա-
ղաղութիւն ընելու :

Չինաստանի Հոնկ-Քոնկ քաղաքին
յուլի 15 թուով հեռեւեալ կը զրեն
Գաղղիական Մեզլիս լրագրին :

«Մեզլիսուց Սը Մեզլիս Սեյ-
մար ծովապետը հարկաւոր դասեց եւ
բոսքի վաճառականաց թաղին հին պար-
տէղին մէջ բռնած զիրքը թողուլ, եւ
Տու-Փօլը ըսված բերդը վաւորով օդը
հանելն ետեւ՝ միայն Պրոս-Մէսթ
Գորթ ըսված ամրոցը պահեց : Իս փո-
րել տուած պատնէշները թողելն ա-
ռաջ՝ Եւրոպացուց թաղին արեւմտեան
եւ հարաւային արեւելեան կողմերը տա-
րածված արուարձանները կրակի տուա-
ւորեց : Եւսնիով պարսպապատ քաղա-
քը Եւրոպացուց ընտիրաւորներին գատ-
վելով՝ նաւախումբի մը ուղեւորուն ա-
ւելի զիւրաւատոյց կըլլար :

«Չինաստանի աղտամբներուն ետ-
ւաւորները կայսերականաց նաւատորմին
հետ միացաւ անդիտուցուց զէմ պատե-
րազմելու համար : 600 պատերազմական
ժոհ ըսված նաւեր Քանթոնի դեղին
մէջ գումարվեցան : Չինացիները միա-
քնրին կրած կերեւին զեղին ամեն անց-
նելու տեղերը գողել՝ նաւեր ընկղմելով :

«Քանթոնի արուարձանները այրե-
լու գործողութեան մէջ՝ երեք անդիտա-
ցի մնաւ եւ քանի մըն ալ վերաւորվե-
ցան : Եւսնի օրը պատերազմական ժոհ-
քնուր մեծ նաւախումբ մը անդիտա-
ցուց Փիւ-Մա անուն աւաւորական շո-
գիւտին վրայ յարձակեցաւ զեղին վար-
իջած ժամանակը : Հոգնուր փախե-
լով աղտուցաւ . բայց Չինացի յաջո-
ղեցան քսանն աւելի խոշոր ուղեւոր
զարնելու անոր :

«Յուլի 1/13 թն, Եւրոպացիները
Սամոսի նաւահանգիստին երան գացին :
Հոգնուրները անդիտուցուց ու ամբի-
կացուց ծովու վրայ ունեցած շարժական
բնակարանները քաշած տարած առեւտին՝
Չինացիները արդէն կը կողպակին անոնց
թողուցած բոլոր ինքերը՝ առեւոր խրո-
թութիւն ընելու այս կամ այն ազգին
ստացումոցը մէջ :

«Հոնկ-Քոնկ ալ մեծ վախի մէջ
է եւ օրէ օր երկիւղը կը մեծնայ : Հոս
բնակող Եւրոպացիները զինուորութիւն
կազմեցին մէջ ընին . եւ իկս դիշերին ե-
րեք ժամ մնալով՝ փողոցները կամ տա-
նիքներուն վրայ տեսնված բոլոր Չինա-
ցիները հրացանի կը բռնեն :

«Սուրհանգակին ծամբայ ելած ա-
տենը Հոնկ-Քոնկ բնակող բոլոր Եւրո-
պացիները թունաւորված կերեւելին :
Չինացի հացագործներուն ամենն ալ
փախան : Աը կարծելի որ ասանք բոլոր
օտարազգիները թունաւորեւն : Եւսնի
կարար մինչեւ հիմա մեռնող մը չըգա :

Մեկարուրէն ալ կը գրեն, թէ Քան-
թոնի լուրերը այս քաղաքը հասնելուն
պէս, ընիկ ժողովուրդը՝ որոց հարիւրին
ու թուանը Չինացի են, եւ 100 հազար
բնակչաց հազիւ 300 Եւրոպացի են,
սասանի գրգռելով՝ հրեհեւ աւարա-
ւորութիւն կ'ապաւնան Եւրոպացուց : Գոր-
ծաւորները չեն ուղեր բանիլ անոնց քով .
ուսակից եւ հաց ծախողները՝ բան մը
չեն տար, վերջապէս ամեն յարաբիւր-
ութիւնները կարած են Եւրոպացուց հետ :

Քաղաքին անդիտական կառավարու-
թիւնը ձեռքը ունեցած 800 սիրահ
ըսված զինուորներուն օգնութեամբը աղ-
ղու միջոցներ ՚ի գործ գնելով՝ յաջո-
ղեցաւ Չինացիները զսպելու եւ բարե-
կարգութիւնը քաղաքին մէջ հաստա-
տելու :

Քանթոնին գրված ուրիշ նամակ
մըն ալ լուր կուտայ, թէ զէկտ. 5 ինչե-
նաց կառավարիչներն մէկը Հոնկի մէջ
դանդաճ անդիտուցուց վերաբերեալ բո-
լոր ասեւորական աղտանքները գրուել
առեւեր է : Եւս քաղաքը անիւնի առու-
տութիւն շտեմարանն ըլլալով, զոնազան
տեսակ շատ աղտանք կը զանրվիլ հոն Լը-
րոպայէն տարված, որոց մեծ մասը անդի-
տուցուց է :

Մայրաքաղաքին ժողովուրդը
Չերքէզաստանէն լուր առած կը ծանու-
ցանէ, թէ Սեւ ծովու Խաղախներուն
հրամանատարը 4000 զօրքով Հարսու
ըսված Չերքէզներուն վրայ գացած ա-
տենը, Իմիր Մէհմէտ Խէֆն Սայիպը
Հարսուներն ու Լպաշ ըսված Չերքէ-
զի ցեղերը ոտք հանելով աստիճան թեմա-
րուսաց վրայ յարձակեւ, եւ յամառ
ու արիւնահիղ պատերազմէ մը ետեւ՝
ուսները ետ քաշվելու ստիպելին 500
ի չափ մեռնալ եւ երեք թերաւօթ թո-
ղելով : Չերքէզները ուսաց բանակա-
ղին տիրեր են, բայց իրենցմէ ալ 300 հո-
գի սպաննվիլ կամ վերաւորվիլ են :

Նոյն լրագրը կը ծանուցանէ նաեւ
թէ Մէհմէտ պէյ անուն Սամառ զըն-
դապետը Չերքէզաստանի Ժուպանուա-
հանդիսար հասեր է, եւ Չերքէզները
բոցմութեամբ զինքը վիճաւորելու գո-
ցեր են :

Պուրթէշէն գրված նամակները կը
ծանուցանեն, թէ աւստրիացուց զօրքե-
րը Քանթոնեան գաւառներէն քաշուիլ
սկսեր են :

Սիննայէն գրված նամակ մը լուր
կուտայ, թէ Քանթոնեան գաւառներէն
հեռաւոր լուր գացելէ Սիննայէն փե-
տր. 20 թն 21 թն եւ 23 թն Սարաւի-
ացուց զօրքերը Պուրթէշէն, Իսմայիլ եւ
Ռէշի քաղաքները գրաւ եւր են :

Պուրթէշէն ու Լաշէն հեռաւորով
լուր կ'աւ մայրաքաղաքը, թէ այս քա-
ղաքներուն մէջ գումարվելը ընդ հանուր
ժողովներուն հրովարտակը կարգացվիլ է
փետր. 24 թն Պուրթէշէն եւ փետր. 28 թն
Լաշէն մէջ : Ժողովուրդը մեծ ուրախու-
թեամբ ընդունելէ Վայսերական հրովար-
տակին անօրինութիւնները : Քեամիլ
պէյը եւ Քապուլի Էֆէնդիին ամսոյն 1
ին ձամբայ ելելու եւ Կ. Պոլիս գաւառ-
լու դիտաւորութիւնն ունին եղեր :

Պուստիոյ կայսեր եղայր Սոստանդին
մեծ գուրքը փետր. 14/26 թն Սարտե-
նիայի տէքութեան թուրքիս մայրաքա-
ղաքը հասաւ :

Հեռեւեալ օրը զօրահանգիսի մը

ներկայ դտնրվեցաւ, եւ 16/28 ին Նիս
դնայ իւր մօրը քով, որ ժամանակէ մը
ի վեր հոն կը բնակի օգտօրէութեան
համար:

Փարիզի լրագիրները կը ծանուցանեն
թէ Պարսից շահին արտաքին կարգի դեա-
պան Պէրուխ խանը՝ լատ. մարտ 3 ին Ս.
Նաբոլէոն կայսեր մատուցեր է Շահին
կողմանէ ընծայ խրկրված թիւերմէն ձի-
երը:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒԻՐԵՐ

Երեկ մարտ 6, կայսերական հրա-
մանաւ՝

Թանգիմաթի ժողովոյն անդամ Սա-
մի փաշան՝ Հասարակաց կրթութեան
պաշտօնեայ անուանեցաւ: Այս պաշտօ-
նը նոր հաստատուեցաւ:

Արդարութեան բարձրագոյն ատենին
անդամ Ահմէտ Ալիբէկ էֆէնտին Գա-
տատանական գործոց պաշտօնեայ (Տա-
վի Նազըր) անուանեցաւ Պաշի աստի-
ճանաւ:

Արդարութեան Բարձրագոյն Ատե-
նին անդամ Էֆէնտի Գալիբ Թանգի-
մաթի ժողովոյն անդամ անուանեցաւ
Սիւլեյմ աստիճանաւ:

Գատատանական գործոց պաշտօն-
եայ Էսմէր Քիւմալ էֆէնտին Արդարու-
թեան Բարձրագոյն ատենին անդամ
անուանեցաւ:

Արդարութեան Բարձրագոյն ատե-
նին անդամ Սիւլեյմալ էֆէնտին Պա-
շի աստիճան արկեցաւ:

Կայսերական կառավարութիւնը
անցեալ շաբթու (փետր. 28) պաշտօ-
նական ծանուցագրով մը իմացուց մայ-
րաքաղաքի գեսպաններուն, թէ 1857
մարտ 1 վճարօրով (փետ.) հանգիստե-
րութեան պարտաւորահանութեան (սե-
հիմ) շրջաբերութեան ժամանակը լրա-
ցած ըլլալով, կայսերական հրամանաւ ո-
րոշված է, որ այն սէհիմները որոշ քով
որ դանդիվ գանձուց պաշտօնատուներ (մա-
լիէ) տանելով դուլին ու շահը միանգա-
մայն բնութեան:

Ազգային մարտական ալ կրնայ այն
սէհիմները տալ արտաքին փոխարէն:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Փարիզէն մեր արդոյ թղթակիցն հե-
տեւեալ լուրերը կը գրէ:

«Պաղղանցեց բարեկենդանին» օրը՝
Արեւելեան Ազգային վարժարանին ա-
շակերտները առաջնորդութեամբ դեր-
յարդոյ Տ. Աբրահիմ վարդապետին
Փարիզի Օսմանեան կայսերական դեա-
պանատուները թաղով՝ փսմափայլ Սէհ-
մէտ Կէյին ներկայացան եւ համառօտ
ատենաբանութեան ընկելով իրենց խորին
շնորհակալութիւնը յայտնեցին Նորին
փսմութեան իւր մարդասիրական բարձր
պաշտպանութեանը համար որ կը վայե-
լէ միշտ Արեւելեան Ազգային վարժարա-
նը: Ասեմափայլ դեսպանը շատ սիրով
ընդունեցաւ դանձը, եւ ուզեց որ նոյն
օրը դեսպանատուներ կենան ու Պարսի
Եզին (սէհ-օ-հա) հանդէսը տեսնեն որ
ամեն տարի բարեկենդանի օրը կը կա-
տարվի Փարիզի մէջ: Նորին փսմութիւ-
նը՝ աշակերտները դեսպանատան պարտե-

ղը հանելով՝ ժամու մը չափ հետեւին
պտըտեցաւ՝ մարդասիրաբար խօսակցելով
անոնց հետ եւ իրենց սորվածներուն վը-
րայ հարցմունքներ ընկելով:

Հետեւեալ օրը փսմափայլ դես-
պանը Արեւելեան վարժարանին վերա-
տեսուց Գերապատիւ Տ. Սարգիս վար-
դապետին նամակ մը գրեց, որուն մէջ
ազնիւ խօսքերով իր բերկրութիւնը կը
յայտնէ, ինքընքով՝ որ իր բարի դպց-
մանցը թարգման ըլլայ վարժարանին ա-
շակերտացը:

Ահապակի տղայոց առ դեսպանն
ուղղած ատենաբանութեան թարգմա-
նութիւնը:

«Ասեմափայլ Տեր.

«Երկար ժամանակէ ի վեր կը բաղ-
ձայինք ձեզի ներկայանալու բարեբաղ-
դութեանը. ուստի ամենախորին երախ-
տագիտութեամբ շնորհակալ կը լընք այ-
սօր մեզի շնորհած պատիւներն ու հա-
մար: Նոյնպէս երկար ժամանակէ ի վեր
կը փափաքէինք մեր բոլոր շնորհակալու-
թիւնը ձեզի յայտնելու մեր վրայ ցու-
ցած բարձր համակրութիւններն ու հա-
մար: Ինչ մէջ բարեբաղդութիւնէ, որ
վիհափառ Սուլթանը՝ որուն բարեկե-
պաշտպանութիւնը այսչափ խնամօք կը
հսկէ մեր վրայ, այսպէս արժանի երես-
փոխան մը ընտրած ըլլայ իրեն եւ այսպէս
ազնիւ պաշտպանութիւն մը մեզի շնոր-
հէ: Արդարեւ, փսմափայլ աէր, ով
կրնար ձեզմէ արէկ պաշտպանել մեր հայ-
րենեայ շահերը Պաղղոյն արքունեաց առ-
ջեւ, եւ ուր պաշտօնեայ՝ գեսպանութեան
դժուար աշխատութիւններուն մէջ՝ ար-
ժանի կը համարէր աչքը դարձնելու ի-
րենց հայրենիքէն հեռացեալ եւ օտար
երկրի մը մէջ աւանց պաշտպանի եւ ա-
ռանց օգնութեան դանձրած քանի մը
տղայոց վրայ: Աւստի այն բարձր պաշտ-
պանութիւնը՝ որով Ձեր փսմութիւնը
հաճեցաւ մեզ պատուելու մեր Պաղղեա
եկած ժամանակին դժուար պարագանե-
րուն մէջ, երախտագիտութեան աւելի
մեծ պարտաւորութիւն մը դրած է մեր
վրայ: Մեր սիրտերը ապաշնորհ չզոխի դըռ-
նովն. եւ որչափ կենցեղ որ Աստուած
մեզի պարգեւէ, մեզի երջանկութիւն պի-
տի համարինք ձեր անունը օրհնել: Որ-
չափ եռանդով պիտի յառաջ տանինք
մեր ուսմունքները հիմա՝ որ Ձեր բարձր
պաշտպանութիւնը ստացած ենք, եւ Ձեր
բարեկրթութիւնը զօրաւոր օժանդակ մը
նէ մեզի: Տերմ փափաք մը ունենալով
Պաղղոյն քաղաքակրթութեան բարիք-
ներն օր մը վայելելու եւ հաստատուն
կրթութիւն մը ստացած ըլլալու, կը ցան-
կանք որ ժամ առաջ Ս. Պօլս դառնանք:
Ան ժամանակը մեր ամենազօրաւոր եւ ա-
մենապատուեալ տիրոջ վիհափառ Սուլ-
թանին ոտքը խոնարհելով՝ պիտի աղա-
չենք իրեն, որ իր լուսաւորեալ պաշտպա-
նութեան շնորհիւ ձեռք բերած կրթու-
թիւնին իւր ծառայութեանը գործա-
ծելու բարեհաճի:

Այսպէս մեր ընտանեաց եռանդուն
բաղձանացը պատասխանելով՝ բերկրա-
յոյն ունենց Նորին Կայսերական վիհա-
փառութիւնը հաճողութեւ, որ Հայոց աղ-
գէն աւելի հաւատարիմ եւ անձնանուէր
հպատակներ կը բնէ չլիտի ունենայ:»
Ահապակի Ասեմ դեսպանին առ Պար-
Տ. Սարգիս վարդապետը դրած նամակին
թարգմանութիւնը:

«Ահապակի Ս. Սարգիս վար-
դապետ վերադառնալ Հայկական վար-
ժարանին ի Փարիզ:

Փարիզ 11/23 փետր. 1857

«Տեր վերադառնալ:

«Ամենամեծ հաճութեամբ մտիկը-
րի երէկ Հայկական վարժարանին աշա-
կերտացի ինծի ուղղած խօսքերը. եւ խիստ
լաւ կ'ըզամայն դպցմունքները որ այնպէս
հաճոյական խօսքերով ինծի յայտնեցին:
Այլ յուսամ որ իրենց ջանքն ու յաջո-
ղութիւնները պիտի պատասխանեն մեր
օգտատափառ Տիրոջ բաղձանքին, եւ
հասարակաց հայրենիքին դառնալուն՝
օգտակար կեցով պիտի գործածեն
Պաղղոյն մէջ ստացած լոյսերն: Ար-
նաք աներկփա ըլլալ, Տեր վերադա-
ռնալ, որ վիհափառ Սուլթանին կառա-
վարութեանը կողմէն միշտ պիտի վայե-
լեն այն ազգու պաշտպանութիւնը որ եր-
բէք չէ պահած իրենցմէ:

Ապաշնամ ձեզի, Տեր վերադառնալ,
որ հաճիք իմ գգացմանց թարգման
ըլլալու այդ պատանիներուն, եւ իմ կա-
տարեալ յարգանաց հաւատարմն ըն-
դունելու:

Ստորագրեալ ՄԵՍԻՍ ՏԻՒՆՆԱՆ

Մեր արդոյ թղթակիցն այս բերկրա-
լուրերը մեզի հաղորդելէն ետեւ՝ ուրիշ
բերկրալիւ ազգի պատուաւոր լուր մ'ալ
կուտայ:

Փետր. 17 ին կիրակի օրը դեր. Տ.
Պարիզի վարդապետին եղբայր մեծա-
պատիւ ազա Յովհաննէս Այվազովսքին
եւ իւր աղնուուհի կողակիցը Ս. Նաբո-
լէոն կայսեր ներկայանալու պատիւ ունե-
ցին: Թէ կայսրը եւ թէ կայսրուհին
սիրով ընդունին եւ 10 վայրկեանի չափ
հետեւին խօսքեր են: «Այլ փափաքիմ,
«ըսեք է կայսրը, մեր այս տարուան գեղար-
«ուեստից հանդէսին մէջ նկարներդ տես-
«նելու»: Այսպիսով ալ տիկնոջը հետ
երկարօրէն խօսակցին է:

Արդէն մեծապատիւ Յովհաննէս ա-
ղան 15 պատկեր նկարին է եւ ամենքն ալ
բարձր գնով ծախու առնուին: Ար-
ուեստին հմուտ եղբայրը կը հիմնան
անոր զարմանալի հանձնարոյն եւ կարդէ
դուրս արագութեամբ վրայ:

Ընդհանրապէս արդոյ ընթերցողները կըր-
նան յիշել 260 թիւերն ու մէջ իւր. Պ.
Միստրալսկի ստորագրութեամբ հրատարակ-
ված նամակը, եւ յաջորդ 261 թիւեր-
ն ու մէջ ալ՝ նոյն նամակին ոմանց մտքին
մէջ ծագած սխալ կարծիքը ցրելու հա-
մար արդոյ Պ. Պաղղին ստորագրու-
թեամբ հրատարակված նամակը: Այս
վերջինին մէջ Պ. Պաղղին խնդրած էր
Պ. Միստրալսկին որ յանկամտ իւր վրայ
տուած կասկածին ցրուելը չլընայ:

Այս խնդրանաց համեմատ՝ Պ. Մի-
ստրալսկի Փարիզէն հետեւեալ նամակը
խրկած է մեզ հրատարակելու:

Արդոյ հրատարակել Մատնաց:

Պ. Պաղղին 260 թիւով հրատարակ-
եալ «Յովհաննէս Կայսրը այլոց բաղձանքին մեկ-
նութիւնը յաջորդ թիւերն ու մէջ հրատարակելով,
մեզի աղնարկել է որ, ինքեւս յաւիտեայ մը էր լը-
նայ որոշած այն կասկածն ու ցրուելը չլընայ:

Մեզ արդէն անգամ մը յօժարաբար եւ
ի պարտաւորութենէ մըն մը դպցած էինք մեր
ընկերին համար. հիմա ահա երկու մըն ալ տա-
րապարհակ բաց անարտունջ իր հեռք պիտի եր-
թանք որ օրէնքը կատարուի:

Ընդունելութեան Բնագիր հեղինակը մեզ
կամ Պ. Պաղղին համարողներուն թիւը կարծի-
քը վանած տեղերին, ամեն մեր գրուածքէն
մարդարեւութեան շնորհք տանելով, ինչպէս Պ.
Պաղղին մեզի առանձին թղթով կիսադունէ, դա-
յեր իր ականջն ի վար կ'աւելնէ թէ, հեղինա-
կէն խօսակցեալ ինք եղած է, եւ մեզ իր անունը
մասնաւոր ըլլալ ուղեր ենք: Պ. Պաղղին մեր մը-

տացն անկեղծութեամբ դիտակ ըլլալուն, շնոտ-
կը իր սրտին մէջ այս կամեմածական ցնորքին
տեղի չէ տուեր. բայց դրած բառերն ու գոր-
ծածած քերականութիւններն ու վրայ ալ նոյն
փառհաւթիւնն ու հաւատարմութիւնը չունե-
նալուն, տկարացեր, եւ ինքեւս բռնելով Արժմին
ծնունդը տուեր է, որ արդարեւ իր բարի եւ լուսա-
ւորեալ մտացն արժանի օրդի չէ:

Այսին զին, ինչպէս որ կը հաւատամ եւ գը-
րաւորի ալ կըլլամ, կատարանքին կամ փոխանին
իրեն հաղորդողներն իրմէ շատ պակաս գիտուն
ըլլալուն, Պ. Պաղղին մի ձեռքը բերականաւ
թիւն եւ միւս ձեռքը արարանութիւն, կրնար
դրած բառերն ու իմաստներն ու ուղղութիւ-
նը անոնց ապացուցանել, եւ իրենց անհեղեղ
հախառութեանը մէջ անոնք ըմբերանել: Ասան-
կով, նախ տգիտողութեան անձնութեան եւ
գիտութեան գիւրհաշաւանութեան անձնատուր չէր
ըլլար, եւ հետեւաբար, անգամ մը յայտնադէս
ծանուցածին անգամ մըն ալ ինք յայտնելու
տարագեղ կրկնութիւնը չէր ընել, կամ դոնէ,
անգամ մըն ալ դարձեալ յանդէս մեզի բացա-
յայտել տալ ուղերու հախառութեան կը խու-
սէր:

Տեսնալ անոնի չէ արդեօք: Օրօտաւոր-
ներն իրենց երեւակայած եղբորաբայր մեր պար-
բերութեան կարծեալ միտութեան ծնուցեր
են. գրուածքի մը համար մաշ է ըսելը, ընթեր-
ցողին մօտ աչքն անոր միջ քան լի փոխաբերել է:
Ինչպէս ուրեմն մեր միտքին իրենց իմաստն ի
լոյս հաներ են: Ուրեմն դրածին մեծ չէ, յոյս-
տով է եղեր: Այլ մնայ զիտաւ թէ, այս հակա-
սութեանէն ետեւ ինչպէս մեր բաժնէն իրենցը-
սածներուն պղծակերպեր են: Բառերն ու մէջ
երկրորդութիւն եւ խօսքերն ու մէջ երկրորդու-
թիւն կայ արդեօք. ցրուածութեան շնորհապարտ կըլ-
լամ: Ահա դրածին:

«Հեղինակին ծածկեալ անունը տեղ ըն-
«ծային յոյսած հեղինակին քով Պ. Պաղղին
«մաքուր գրիչը երկան տան պատանդ չեմ թա-
«ղուր իւր հրատարակեալ ներդառնաց ձեռքէն
«գրաւթի կրկնութիւն: Այս խօսքերն ու անհա-
յողեալ երկրորդի մը կամ տարի մը միայն չէ հա-
կրնար որ, Արժմին Պ. Պաղղին ըսեք եւ իմ
պատուածի անդէնախալանին, առ ալ հաւատարմը,
մեզ ալ պատանդը յայտնել ենք: Հիմա մեր
այս յայտարարութեան Պ. Պաղղին հեղինակու-
թեան հաստատութեան հանելու համար, հարկ
է որ դրածին անի թարգմանած ըլլան եւ իւ-
մաստաւորները. այսինքն՝ «Պ. Պաղղին՝ ծածկ-
«եալ անունը տեղ ընծային որ զիտաւ հեղինա-
«կին քով Պ. Պաղղին կըլլաւ որ զիտաւ երկան
«տանի ի պահեալ չեմ թողուր, եւ հրապա-
«րակա քաղաքացի ձեռքէն կը հանեմ, եւ աչ-
«խառն իշտաւ կրկնութիւն: Բայց ասանի արդունքը
թարգմանութիւն մը արագութեւ մեծ կարողու-
թիւն ունի Պ. Պաղղին:

Ինչ եւ ինչ, Պ. Պաղղին պարտաւոր եւ-
ղած բարեկամական պարտքերին կրկին հասու-
ցանելու համար, իր խնդիրը կատարելով՝ ահա
անգամ մըն ալ մեր կարծիքն ու հաւատարմը կը
բացաճանուցանենք, մանաւանդ Արդին կը կար-
գալուստ ետեւ, որ այն անշնորհք դրածքին
հեղինակը Պ. Պաղղին չէ, եւ ըլլալու ալ բաւա-
կանութիւն չունի:

Արդոյ հրատարակել, Պ. Պաղղին պահան-
ջանքը հրատարակաւ մեզի հաղորդած ըլլալուդ,
կը խնդրեմ որ հաստատուին ալ նոյն բաղդին ար-
ժանի համարը, եւ մեծ ձեռք միշտ բարեպաշտ-
կամ

Ի. Պ. Միստրալսկի

Փարիզ. 28 փետր. 1857

Տիրանակերտէն գրված նամակները
լուր կուտան, թէ նոյն փնտրիկն առաջ-
նորդ գերապատիւ Տ. Յակոբ Արք եպիս-
կոպոսի փոխանորդ արժանապատիւ Տ. Յա-
կոբ ծայրագոյն վարդապետին յորդարա-
նօքն ու բարեկան հաղորդութեամբ տե-
ղոյն ժողովորեան արհեստաւորաց կար-
գէն պատուաւոր աշխատատեղ ու գոր-
ծունեայ անձինք ջանացեր ընկերութիւն
մը հաստատել են: Աղքատաւորաց ըն-
կերութիւն, անուանով, որուն նպատակն
է աղքատներն ու անկարողներ խնամել.
եւ այս բարեկամատակ ընկերութեան յա-
ջողութեան քաջալերվելով հիմա Վիեն-
նայ եւ սէր մոնրէ է մէջընկն դպրոցներն
ալ բարեկարգելու եւ արժանապէս խնա-
մելու նոյն ընկերութեան ձեռքը՝ դրա-
մական օգնութիւն տալով եւ ամեն պի-
տոյքը հոգալով: Այս գովելի ջանքն-

